
ЛІТНІ ЮНАЦЬКІ ОЛІМПІЙСЬКІ ІГРИ: ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЗМАГАНЬ

Вероніка Борисейко

Резюме. Освещены характерные особенности проведения соревнований, которые проходят в рамках летних Юношеских Олимпийских игр. На основании анализа литературных источников, официальных бюллетеней и протоколов МОК и организационных комитетов Юношеских Олимпийских игр, проведения анкетирования специалистов и участников Игр выделены основные нововведения и дополнения, которые имеют место в программе Юношеских Олимпийских игр по сравнению с Олимпийскими играми, по результатам исследований определены и обоснованы особенности проведения соревнований по видам спорта в рамках летних Юношеских Олимпийских игр.

Ключевые слова: Юношеские Олимпийские игры, нововведения и дополнения в программе Юношеских Олимпийских игр, соревнования, особенности программы соревнований.

Summary. The article highlights specific features of the competitions which are held within the Summer Youth Olympics. Based on the analysis of research literature, official bulletins and reports of the IOC and the organizing committees of the Youth Olympic Games, surveys of experts and participants of the Games, main innovations and additions to the sports program of the Youth Olympic Games compared with the Olympic Games are highlighted. From the results of the study, the features of the holding of sports events at the Summer Youth Olympics are identified, and characteristics of carrying out sports events at the games Summer Youth Olympics are outlined.

Keywords: Youth Olympic Games, innovations and additions to the program of the Youth Olympic Games, competitions, features of the sports program.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Олімпійський рух – специфічне і водночас унікальне явище, що не має аналогів у світовій практиці. Його мета відповідно до хартії МОК полягає у покращенні світу, вихованні молоді засобами спорту без будь-якої дискримінації в дусі дотримання принципів олімпізму, що передбачають взаєморозуміння, дружбу, атмосферу солідарності й чесної гри.

З метою сприяння залученню талановитої молоді до участі в олімпійському русі, на сесії МОК у Гватемалі в 2007 р. було ухвалене рішення про проведення Юнацьких Олімпійських ігор, популярність яких зростає з кожним роком [1, 5].

Аналіз наукової літератури свідчить, що сьогодні є значна кількість наукових праць, в яких висвітлено історичні й соціальні аспекти сучасного олімпійського руху [1, 2], проблеми й перспективи його розвитку, особливості підготовки спортивного резерву, позитивні й негативні сторони юнацького спорту; а також праці, присвячені процесу становлення Юнацьких Олімпійських ігор [2], при цьому особливості проведення змагань у межах Юнацьких Олімпійських ігор залишаються актуальним питанням наукових досліджень.

Роботу виконано згідно зі Зведеним планом НДР у сфері фізичної культури і спорту на 2011-2015 рр. за темою 1.1 «Історичні, організаційно-методичні й правові засади реалізації олімпійської освіти України».

Мета дослідження – висвітлення характерних особливостей проведення змагань у межах літніх Юнацьких Олімпійських ігор як складової частини розвитку сучасного олімпійського руху.

Методи дослідження: аналіз наукової літератури, офіційних документів МОК та організаційних комітетів Юнацьких Олімпійських ігор, інформації мережі Інтернет; анкетування; синтез і узагальнення.

Результати дослідження та їх обговорення. Будь-яка діяльність у межах Юнацьких Олімпійських ігор регламентується Олімпійською хартією МОК [3], а також документами, що мають бути затверджені перед кожними Іграми: протоколами МОК (визначаються вимоги до програми Ігор), Положенням щодо проведення Ігор, Всесвітнім антидопінговим кодексом, антидопінговими положеннями МОК тощо. Перед змаганнями також затверджується офіційна термінологія (вживається під час проведення і в офіційних документах Ігор) та офіційні піктограми Ігор [4].

Аналіз спеціалізованих видань [5, 6], досвід провідних фахівців галузі фізичної культури та педагогів доводить, що при роботі з дітьми та підлітками необхідно враховувати їх вікові особливості, а також оптимальні функціональні можливості зростаючого організму. Саме тому в межах організації та проведення Юнацьких Олімпійських ігор з метою раціональної побудови процесу спортивної підготовки, популяризації олімпійського руху

серед молодого покоління було запропоновано ряд інновацій, до основних з яких можна віднести:

- вікові обмеження, що діють для учасників Ігор;
- запровадження принципу «універсальності» до системи відбору учасників Юнацьких Олімпійських ігор;
- наявність в програмі Ігор дисциплін «міх»;
- обмеження та зміни у правилах видів спорту, що входять до програми Юнацьких Олімпійський ігор;
- введення культурно-освітніх заходів як основної складової програми Ігор.

У Юнацьких Олімпійських іграх вік учасників строго регламентований – від 14 до 18 років. Дані вікові обмеження передбачені в Положенні щодо проведення Ігор. МСФ з виду спорту має визначити оптимальний вік атлетів, при цьому максимальна різниця у віці учасників у межах певної дисципліни не може перевищувати 2 роки [6].

Існують також певні особливості в принципах системи кваліфікації (відбору) спортсменів до участі в Іграх. Принципи можна поділити на загальні, що відносяться до всіх спортсменів та видів спорту, та «універсальні», що забезпечують реалізацію доступності до участі в змаганнях представникам всіх НОК, що є визнаними МОК.

Відповідно до вимог МОК до організації та проведення літніх Юнацьких Олімпійських ігор, програма змагань має складатися з видів спорту, які входять до програми Олімпійських ігор, а дисципліни можуть бути видозмінені, крім того можуть проводитись інші заходи, що не передбачені в межах Олімпійських ігор [5, 6]. Так, програма змагань, Юнацьких Олімпійських ігор 2010 включала всі види спорту Ігор Олімпіади 2012 р., так, як і програма Ігор 2014 р., що відбудуться в Нанкіні – 26 видів спорту, при цьому кількість змагальних дисциплін є обмеженою.

На відміну від Олімпійських ігор та інших міжнародних молодіжних змагань, у програмі Юнацьких Олімпійських ігор представлено види спорту з так званими *суміжними дисциплінами*, де в одній команді змагаються юнаки й дівчата, представники різних країн та континентів [1].

Особливістю введення культурно-освітніх заходів до програми Ігор стало те, що крім спортивної програми на Юнацьких Олімпійських іграх будуть реалізовані численні культурні та освітні програми з метою залучення молодих атлетів до олімпійських цінностей, пропаганди здорового способу життя, боротьби проти наркотиків та підвищення ролі спортсменів як посланців спорту на батьківщині [7].

Враховуючи, необхідність дотримання гуманістичних цінностей олімпійського руху [7], а також те, що кожен вид спорту має свої особливості, такі, як надмірні фізичні навантаження і жорсткість суперництва, МОК встановив вимоги до МСФ,

відповідно до яких кожна федерація внесла зміни та інновації у програму змагань з видів спорту, що включені до програми Юнацьких Олімпійських ігор:

- одним із нововведень стало внесення змін до програми змагань з баскетболу, першість з якого розігрується у форматі три-на-три спортсмени;
- нововведенням у стрибках у воду стало те, що спортсмени змагаються у відкритому басейні, у вечірній час;
- у гімнастиці було обмежено коефіцієнт труднощів, а також кількість складних і надскладних елементів, які має виконати атлет;
- в кінному спорті вперше в історії Олімпійських ігор, було проведено жеребкування для визначення пари кінь-вершник;
- змагання з сучасного п'ятиборства було обмежено чотирма змагальними дисциплінами;
- обмеження «дороговизни» дисциплін у вітрильному спорті;
- у стрільбі з лука, легкій атлетиці, велоспорті, кінному спорті, фехтуванні, дзюдо, сучасному п'ятиборстві, плаванні, настільному тенісі та тріатлоні нововведенням стала наявність змішаних за статевою та національною ознаками команд.
- в гандболі, хокеї, волейболі та футболі до участі у командних турнірах Ігор, крім команди країни-господарки, допускається тільки одна команда – переможниця континентальної першості. Це дає змогу представникам всіх НОК виборювати ліцензію на Юнацькі Олімпійські ігри;

Однією з особливостей проведення Юнацьких Олімпійських ігор стало те, що змагання з баскетболу проводяться не стандартним чином, а за правилами FIBA33 – полегшеного різновиду баскетболу. Відповідно до правил цього виду спорту в баскетбол грають на половині стандартного майданчика з одним баскетбольним кошиком і п'ятихвилинними періодами гри. Цей вид спорту було включено до програми Ігор з метою наблизити змагання до турнірів, що відбуваються у шкільних подвір'ях, на пляжі або в парках та є привабливими для молодих учасників [6]. Для сприяння популяризації цього виду спорту, підвищення напруження та драматизму під час змагань лунає музичний супровід. Президент FIBA, Боб Ельфінсон має плани сприяти включенню FIBA33 як полегшеного вигляду баскетболу до програми Олімпійських ігор.

Характерною особливістю проведення змагань зі стрибків у воду є те, що першість розігрувалась у відкритому басейні, у вечірній час, що в свою чергу, як зазначають фахівці [6, 7], сприяло істотному підвищенню видовищності виду спорту. Так, Ісус Мена – технічний директор FINA – бронзовий призер Олімпійських ігор 1988 р. у стрибках з 10-метрового трампліну сказав: «Раніше це був міф, що

ви не могли пірнати в нічний час у відкритий басейн. Тепер ми знаємо, що це можливо. Це може змінити спорт» [6]. Глядачі відзначали красу події. При цьому, в організаторів були побоювання, що при штучному освітленні атлетам буде складно об'єктивно оцінити не тільки межі, а й розташування поверхні басейну. Ця проблема була вирішена за допомогою використання спреїв для перемішування води. Як зазначають фахівці, проведення змагань з даного виду спорту у вечірній час сприяло і технічному прогресу. До того ж, яскравий день часто становить проблему для дайверів, які можуть прийняти синь неба за колір води, а вночі, як зазначає Том Дейлі [7] – чемпіон світу у стрибках з 10-метрової вишки: контраст між небом і басейном є більш чітким, це допомагає атлетам.

Специфікою змагань зі спортивної гімнастики є те, що Міжнародна федерація гімнастики (IFG) з міркувань безпеки ввела певні обмеження до програми змагань Юнацьких Олімпійських, порівняно з Олімпійськими іграми. Посилаючись на конкуренцію та пов'язаний з цим рівень складності елементів, що виконують гімнасти на Юнацьких Олімпійських іграх, з метою захисту здоров'я та правильного розвитку спортсменів до програми змагань було внесено зміни. Зокрема, необхідні елементи труднощів було зменшено в кількості; те ж спостерігалося і в коефіцієнті складності вправ. Це, як зазначають фахівці та спортсмени, сприяє побудові змагальних композицій із більш простих та безпечних вправ та унеможливує примусове підвищення рівня їх складності, що в свою чергу, дає можливість зосередитися на підвищенні видовищності та ефективності виконання, а також сприяє захисту здоров'я дітей [4].

У кінному спорті вперше в історії Олімпійських ігор, було проведено жеребкування для визначення пари кінь–вершник, тобто на якому з коней буде змагатися кожен атлет. Однак існує ряд проблем в даному нововведенні. Адаптація до незнайомого коня незадовго до змагання є серйозною проблемою для багатьох вершників і спричиняє ряд проблем, пов'язаних із безпекою виду спорту.

Нововведенням у сучасному п'ятиборстві стало те, що у змаганнях зі стрільби вперше замість стандартного пневматичного пістолету було використано лазерну зброю. Основні фактори такої заміни – це вартість, безпека та вік атлетів. Внаслідок чого, вартість телевізійної зйомки зменшується на дві треті, до того ж лазерні пістолети легші й не вимагають декларування при виїзді закордон, це дозволить спортсменам з більшої кількості країн конкурувати на міжнародній арені. Оскільки питання забезпечення безпеки з такою зброєю не становить серйозної проблеми, змагання можуть проводитись в парках, скверах і навіть в торгових центрах, тим

самим збільшуючи видовищність і сприяючи популярності виду спорту [1].

Особливістю змагань вітрильників стало те, що для популяризації та забезпечення широкої доступності цього виду спорту до програми Юнацьких Олімпійських ігор було включено тільки два класи, що вимагають найменш дорогого устаткування та є найбільш економічними.

Нововведення у вітрильному та кінному спорті сприяють реалізації олімпійського принципу гуманізму та передбачають створення рівних можливостей для підготовки молодих атлетів з різних країн світу, саме це вирішує проблему критики дорогих видів спорту, які є соціально ексклюзивними, тобто недоступними, в основному в більш високих соціальних класах та в багатих країнах [1, 7].

Висновки:

1. Аналіз наукової літератури свідчить, що сьогодні існує значна кількість наукових праць, присвячених історичним і соціальним аспектам сучасного олімпійського руху, проблемам та перспективам його розвитку; особливостям підготовки спортивного резерву; позитивним й негативним сторонам юнацького спорту. У науці є праці, в яких висвітлено передумови виникнення та процес становлення Юнацьких Олімпійських ігор, при цьому особливості проведення змагань в рамках Юнацьких Олімпійських ігор залишаються актуальним і мало дослідженим питанням наукових розвідок.

2. До основних нововведень, що принципово відрізняють Юнацькі Олімпійські від Олімпійських ігор, можна віднести: вікові обмеження та критерії відбору учасників ігор; наявність в програмі Ігор дисциплін «міх»; обмеження у правилах видів спорту, що входять до програми Юнацьких Олімпійських ігор та введення культурно-освітніх заходів як основної складової програми Ігор.

3. До основних інновацій у програмі змагань із видів спорту можна віднести зміни у програмі змагань із баскетболу, першість з якого розігрується у форматі три-на-три спортсмени, на половині стандартного змагального майданчика; обмеження коефіцієнта важкості вправ у гімнастиці; обмеження змагальних дисциплін у сучасному п'ятиборстві та наявність змішаних команд у змаганнях з стрільби із лука, легкої атлетиці, велоспорті, кінному спорті, фехтуванні, дзюдо, сучасному п'ятиборстві, плаванні, настільному тенісі та тріатлоні, а також обмеження «дорогих» дисциплін у вітрильному спорті тощо.

Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні особливостей проведення змагань із видів спорту в рамках зимових Юнацьких Олімпійських ігор як складової сучасного олімпійського руху.

Література

1. Булатова М. Юнацькі Олімпійські ігри. Сінгапур–2010: навч. посіб. / М. Булатова, В. Єрмолова, Д. Белокуров, О. Касьяненко. – К.: Нац. Олімп. ком. України, 2010. – 68 с
2. Георгіадіс К. Теоретичні основи олімпійської освіти / К. Георгіадіс // Наука в олімп. спорті. – 2007. – № 2. – С. 13–16.
3. Олімпійська Хартія. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://noc-ukr.org/about/officialdocuments/olympic-charter/>.
4. Офіційні бюлетені Юнацьких Олімпійських ігор. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://noc-ukr.org/olympic/youth-games/>
5. Юнацькі Олімпійські ігри. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://ru.wikipedia.org/wiki/Юношеские_Олимпийские_игры.
6. Parry Jim. The Youth Olympic Games – some ethical issues / Jim Parry // Sport Ethics. Philos. – 2012. – Vol. 6, N 2. – P. 138–154.
7. Woods R. Social issues in sport / R. Woods. – Champaign: Human Kinetics, 2007. – 384 p.

References

1. Bulatova M. Youth Olympic Games. Singapore–2010: study guide / M. Bulatova, V. Yermolova, D. Bielokurov, O. Kasianenko. – Kyiv: National Olympic Committee of Ukraine, 2010. – 68 p.
2. K. Georgiadis. Theoretical background of Olympic education / K. Georgiadis // Science in Olympic sport. – 2007. – № 2. – P. 13–16.
3. Olympic Charter. – [Electronic resource] // Access mode: <http://noc-ukr.org/about/officialdocuments/olympic-charter/>.
4. Official bulletins of Youth Olympic games. – [Electronic resource] // Access mode: <http://noc-ukr.org/olympic/youth-games/>.
5. Youth Olympic games. – [Electronic resource] // Access mode: http://ru.wikipedia.org/wiki/Юношеские_Олимпийские_игры.
6. Parry Jim. The Youth Olympic Games – some ethical issues / Jim Parry // Sport Ethics. Philos. – 2012. – Vol. 6, N 2. – P. 138–154.
7. Woods R. Social issues in sport / R. Woods. – Champaign: Human Kinetics, 2007. – 384 p.